FOAIA

pentru

MINTE, ANIMA SI LITERATURA.

Nr. 19. MERCURIU, 11. MAIU 1855.

RELIGIO

despre metropoli'a romana.

BULA

canonisarei episcopiei Fagarasiului:

(Urmare).

Innocentius Episcopus servus servor. Dei. Ad. perpetuam rei memoriam. Rationi congruit, et convenit honestati, ut ea, quae de romani Pontificis vigili Providentia, et benignitatis gratia processerunt, licet eius superveniente obitu, litterae apostolicae desuper confectae non fuerint, suum tamen debite sortiantur effectum, dudum siquidem felicis recordationis Clemens Papa XI. praedecessor noster, cui coelestis Paterfamilias suas pascere oves in terris, ex onerosa sui muneris hujusmodi cura assidue levabat in circuitu sollicitae mentis suae oculos, ut si dominicum gregem divina sic disponente bonitate, augeri prospiciebat in dies, ut grex ipse sic auctus commodius ad aeternae amoenitatis pascua dirigi valeret, novos ei pastores iuxta eiusdem gregis indigentiam constituere satagebat, ad hoc quoque exequendum libentius intendebat, quoties laudabilis christianorum principum sibi in custodiendo augendoque grege ipso opitulantium pietas id postulabat, gaudebatque in Domino, quod suae providentiae implemento eorum quoque Regalis munificentiae deçus, et horum operum gloria rutilaret proptereaque attendens, quod gratia benedicente Domini, nonnulla millia Graecorum, Ruthenorum, Valachorum, Rascianorumque, qui graecum ritum sequebantur, et per universam Transsilvaniae provinciam commorabantur ad s. romanae Ecclesiae gremium advolavissent, et eadem gratia coadjuvante, quamplures alii ex Graecis, Ruthenis, Valachis, Rascianis aliisque praeattactis ad idem gremium in dies advolaturi sperabantur, et novus grex dominicus hujusmodi eorum propriam sedem, propriumque haberent pastorem, qui oves huc, illuc dispersas in caulam Domini congregaret, easque in viam veritatis dirigendo ad coelestia pascua revocaret, aliisque accedentibus causis in congregatione Vener. Fratrum tunc suorum eiusdem s. romanae Eclesiae Cardinalium rebus consistorialibus praepositorum, de quorum numero Nos quoque eramus, perpensis ad pias, et enixas Christianissimi in Christo Fili Nostri Caroli Hispaniarum et Romanorum Regis in Imperatorem electi, praeces sub dato vidilicet tertio nonas Februarii, Ponticatus sui anno vigesimo primo de eorumdem praefatae s. romanae Ecclesiae Cardinalium consilio Ecclesias et personas tam seculares quam ecclesiasticas ritus graeci praefati tam in oppido Fogarasiensi indicta, quam in locis, castris, villis, territoriis, districtibus aliisque annexis, atque adjacentibus locis in oppido provintiaque praefatis existentes a quacunque alia ordinaria Iurisdictione divisit, et separavit, illaque omnia et clerum ac populum Ritus huiusmodi quoad legem dioecesanam ab Episcopi latini Trassilvaniensium superioritate, jurisdictione, potestate, subjectione, visitatione, et correctione siquam in eos exercere consveverat, prorsus exemit, et liberavit, ac oppidum Fogarasiense praeattactam in civitatem erexit, illiusque incolas civium nomine tituloque et honore decoravit, illudque et in eo eclesiam divo Nicolao dedicatam in cathedralem ritus graeci praefati sub invocatione eiusdem divi Nicolai pro uno Episcopo ritus graeci praefati Fogarasiensi nuncupando, qui illi praeesset ecclesiam ipsam ad formam cathedralis ejusdem graeci ritus redigi faceret, nec non episcopalem jurisdictionem, auctoritatem in omnes et singulos Graecos, Ruthenos, Valachos et Rascianos praefatos tunc, et pro tem-

pore in universa provincia prae attacta commorantes et commoraturos exercere omniaque et singula, quae jurisdictionis quaeque ordinis et cujuslibet muneris episcopalis erant, et quae alii graeci ritus. — Episcopi in suis Ecclesiis, civitatibus et dioecesibus facere poterant et deberent, facere libere, et licite posset et deberet, ac in eadem Ecclesia sic erecta episcopalem dignitatem ejusdem graeci ritus cum sede episcopali et capitulari — mensis aliisque Cathedralis insigniis de simili consilio apostolica auctoritate erexit, et instituit, ac eidem sic erectae ecclesiae oppidum Fogarasiense praefatum sic in civitatem erectum pro civitate, et siquae essent alia oppida, castra, villas, et territoria eidem oppido Fogarasiensi annexa, et ab eodem dependentia pro Dioecesi, nec non Ecclesias ejusdem graeci ritus pro Clero, et ecclesia et seculares personas graeci ritus praefati in civitate et Dioecesi hujusmodi omnesque et singulos Graecos, Ruthenos, Valachos et Rascianos, qui in universa provintia praeattacta, partibusque annexis praefatis pro tempore degissent, pro populo de consilio, et auctoritate paribus concessit, et assignavit civitatemque, dioecesim, clerum et populum hujusmodi Episcopo Fogarasiensi graeci ritus praeattacti illiusque ordinariae iurisdictioni, subjecit, et mensae episcopali Fogarasiensi et pro dote ter mille et octuaginta quatuor florenos cum. 15 crucigeris monetae illarum partium, 1500 scuta monetae romanae circiter constituentium, ex pagi de Bessenbach, nec non Dominii Szamos-Ujvár dicto Episcopatui annexis annuis reditibus fiscalibus a praeattacto Carolo Hispaniarum et Romanorum Rege in Imperatorem electo donata et assignata, similiter applicavit, et appropriavit, et insuper eidem Carolo Hispaniarum et Romanorum Regi in Imperatorem electo, uti Transilvaniae principi ejusque haeredibus et successoribus in eodem Transilvaniae principatu jus patronatus, et praesentandi etiam a primaeva tunc ut ferebatur facta erectione infra tempus ad id a Iure praefixum, eidem Clementi praedecessori, et romano Pontifici pro tempore Fogarasiensem in illius Episcopum graeci ritus praedicti, et pastorem ad praeservationem hujusmodi, et non alias praeficiendum reservavit, et concessit, ac jus patronatus, et praesentandi hujusmodi eidem Carolo Hispaniarum, et Romanorum Regi in Imperatorem electo, illiusque haeredibus, et successoribus praefatis, eti Transilvaniae Principibus ex meris dotatione et fundatione competere illique per sedem apostolicam etiam consistorialiter, quacumque ratione, vel causa derogari non posse, nec derogatum censeri, nisi praefati Caroli Hispaniarum et Romanorum Regis in imperatorem electi, et indicto Transilvaniae Principatu suorum haeredum et successorum ad id expressus accederet assensus, etsi aliter quovis-modo derogaretur, derogationes hujus-modi, cum inde secutis nullius roboris, efficaeiae, ac momenti futuras fore, sicque et non alias per quoscumque judices ordinarios, et delegatos, etiam causarum palatii apostolici auditores ac ejusmodi s. romanae Ecclesiae Cardinales etiam de latere Legatos vice Legatos, dictaeque sedis apostolicae Nuncios, aliosve quostibet aliter judicandi et definiendi facultate, et authoritate judicari, et definiri debere, et quidquid secus super his a quoquam quavis authoritate scienter vel ignoranter contigisset attentari, irritum decrevit, et inane, non obstantibus Lateranensis Concilii novissime celebrati ecclesiarum dismembrationes fieri prohibentibus, ac ejusdem Clementis praedecessoris, et cancellariae apostolicae regulis de non tollendo jure quaesito, ac quatenus opus esset, de Unionibus committendis ad partes, nec non de exprimendo vero annuo valore, aliisque constitutionibus et ordinationibus Apostolicis, quibus omnibus, et singulis, etiam si de illis, eorumque totis tenoribus specialis specifica, expressa, et individua, non autem per Clausulas generales idem importantes, mentio, seu quaevis alia expressio habitura foret illarum tenoris litteris de Clementis praedecessoris, si de super confectae fuissent, pro expensis habens illis alias in suo robore permansuris ea vice duntaxat specialiter, expresse derogavit, caeterisque contrariis quibuscunque. — Voluit autem id Clemens praedecessor, quod tunc, et quamprimum emi deberet domus episcopalis, pro qua quatuor mille floren. summa jam tum assignata reperiebatur. — Quod, quia juxta graeci ritus ordinationes in eadem ecclesia Fogarasiensi constitui debere, Monachi et sacerdotes, si forte tunc non adessent graeci ritus praefati, loco forent canonicorum, et capituli, ac insuper quod promovendi ad dictam Ecclesiam Fogarasiensem eorum, qui graecis ritibus addicti erant, Episcopi vocari, et esse deberent et in illos tantum jurisdictionem exercere valeret, declaravit, ac cum hoc tamen, quod servarentur decreta omnia congregationis de Propaganda Fide, quoad Graecos qui Latinis immixti vivunt, saepius emanata, per

suas autem litteras, si desuper confectae fuissent jurisdictioni Ver. Fratris Nostri, tunc sui Georgii Mártonfi Episcopi latini Transilvaniensis ejusque Successorum, ac alias juxta decretum congregationis eorumdem fratrum rebus consistorialibus praepositorum desuper emanatum praejudicare non intendit. —

Hace autem de divisione, separatione, eximitione, liberatione, erectione, institutione, concessione, assignatione, applicatione, appropriatione, subjectione, reservatione, concessione, decreto, voluntate, derogatione, declaratione, aliisque praemissis, de Clementis praedecessoris litterae ejus superveniente obitu, confectae non fuerunt, valeat, quomodolibet haesitari volumus, et apostolica authoritate decernimus, quod divisio, separatio, eximitio, liberatio, erectio, institutio, concessio, assignatio, applicatio, appropriatio, subjectio, reservatio, concessio, decretum, voluntas, derogatio, intentio aliaque preamissa a die tertio nonas Februarii suum debitum sortiantur effectum, ac insuper illis ipsius Clementis praedecessoris litterae sub dato eiusdem diei confectae fuissent prouti superius enarratur, quoque praesentes litterae ad probandam plene divisionem, separationem, eximitionem, liberationem, erectionem, concessionem, assignationem, applicationem, appropriationem, subjectionem, reservationem, concessionem, decretum, voluntatem, derogationem, declarationem, intentionem et alia praemissa ubique sufficiant. nec ad id probationis alterius adminiculum requiratur. —

Nulli ergo liceat hanc paginam Nostrorum decreti, et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contra ire, siquis autem hoc attentare praesumserit, indignationem omnipotentis Dei ac B. Petri ac Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Romae apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicae Millesimo septingentesimo vigesimo primo: quinto decimo Calendas Iunii, Pontificatus nostri Anno primo.*)

*) Bulla, precum observeadie si Redactorulu lui „Religio", e gresita.

———

О СКРІСОАРЕ

adресатъ редакторȣлȣі Ромъніеі Літераре, dар не прімітъ а се пȣбліка ꙟп арътата фоае.

Domnȣле Редакторȣ! Фоаеа dтале аре мерітȣлȣ de а фі ръdікатȣ mai ꙟнтъіȣ гласȣлȣ пентрȣ апърареа mea ші стжрпіреа комȣнȣлȣі ностръ dȣшманȣ чіȣне. De ачееа нъdъжdȣескȣ къ нȣ-ці ва десплъчеа de а пȣбліка ȣрmътореа mea прокламаціе. Пріменте, domнȣле, асігȣраціа de деплінъ консідераціе ші плекаціе кȣ каре сȣнт алȣ Dт. шчл.

Прокламаціе. Noi Nominатівȣлȣ Џіе din mi ла пърінціілорȣ Metodȣ ші Чірілȣ: шчл ші а ȣнорȣ Православнічі ромъні de неаȣzітъ ерȣdіціе etc. etc. фачемȣ прін ачеастъ прокламаціе, къреіа dорімȣ обштеаскъ пȣблікаціе, ȣрmътоареа деклараціе:

Ꙟп консідераціе, къ ромъпеаска націе а фъкȣтȣ прін фоаеа ачестеі редакціе о пȣтерnікъ маніфестаціе спре а респінџе нерȣшіната ȣсȣрпаціе а пъгжнȣлȣі Чіȣне, кареле ръпісе не а mea ꙟп „партерȣлȣ (sic!) Ромъніеі".

Ꙟп консідераціе къ нȣmіта націе аȣ рекȣноскȣтȣ кȣ атъріціе (атъръчіȣне) тріста-і слъвіціе (слъвічіȣне), кȣ кареа спре а еі стрікъціе (стрікъчіȣне) ші а ноастръ тъхніціе (тъхнічіȣне) къзȣсе ꙟп адънкъ ꙟншъльціе (ꙟншълъчіȣне) de а прімі неферічіта терmінъціе, че ꙟтплȣ кȣ десператіе inimіле оаменілорȣ de „бȣнȣ гȣстȣ".

Ꙟп консідераціе mai ꙟп ȣрmъ, къ ачестора рогъціе (рогъчіȣне) фъкȣтъ кȣ плекаціе (плекȣчіȣне) е пентрȣ noi о dȣлче сатісфакціе ші чеа mai еклатантъ жȣстіфікаціе, amȣ хотърітȣ а не ꙟнтоарче din еміграціе ші а прімі еаръші фрȣмоаса носіціе, не каре о лȣасемȣ ꙟп сінȣлȣ ромъпештеі націе de de mȣлтȣ, mai de вр'о 30 ani, ꙟп ȣрmа ȣнеі асеміне інвітаціе фъкȣтъ de алці оамені de „бȣнȣ гȣстȣ."

Ꙟнторкжndȣ-не dаръ ла скаȣнȣлȣ Domніеі нóстре, трімітемȣ. Благословітóре салȣтаціе тȣтȣтор' къроро лі се кȣвіне, апоі вестімȣ ші порȣнчімȣ ачесте:

Марка (стема) mea, семнȣлȣ прін каре се ворȣ кȣнóште тоці православнічіі карії се ꙟнкінъ Nominатівȣлȣі meȣ, есте бȣкеа Џ, ꙟнпреџȣрȣлȣ къріа стаȣ кȣвінтеле: „in hoc signo vinces не Чіȣніштi."

Zioa ꙟп каре с'а ꙟнтъмплатȣ рестаȣраціа mea е о сербътоаре аніверсаръ пентрȣ тóтъ націа.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ачеi върбацi de „бȣнȣ гȣстȣ“; а кърора ерȣdiцie вредпiкъ de обштеаска admiрацie аȣ прiчiнȣiтȣ mai ꙟнтъi ферiчiтоареа реакцie, кареа прегътiтȣ а нострь рестаȣрацie, сȣнт стжлпii чеi mai тарi шi лȣmiнацi ai ромъпештеi нацiалiстацie*) шi нȣmiцi dаръ члепi ла академia штiiнцелорȣ. А лорȣ окȣпацie ва фi de а deскоперi ꙟн кȣрȣndȣ тоте dепешiле аскȣнсе пън' акȣmа але штiнцеi пентрȣ а mеа легiтimацie шi а ле фаче кȣноскȣте лȣmеi перъвdътоаре прiн deоcебiтъ пȣблiкацie, ка съ нȣ mai ꙟнтimпiнȣ нiчi о контестацie; тотȣоdатъ ворȣ черчета пе темеiȣлȣ штiiнцеi серiосе перȣшiната претенцie а iсгонiтȣлȣi Чiȣне шi ворȣ арътa пе че i со ꙟнтемееазъ ꙟndръснеаца амбiцie de а ръпi а mеа посiцie, аmенiнцъndȣ ромъна нацie кȣ desъвършiтъ латiнiсацie шi естетiкъ demоралiсацie. Ачештi ерȣdiцi ai mеi сфетнiчi шi академiчi, лȣmiнъndȣ кȣ фъклiа штiiнцеi некȣноскȣте шi некȣпрiнсе пънъ акȣmа ꙟнтȣнерекȣлȣ ꙟн каре zъчеа бiата нацie, ворȣ dобеdi ромъпiлорȣ, къ аdевърата орнаmентацie а лiмбеi лорȣ стъ ꙟн а Nominатiвȣлȣi mеȣ термiнацie, шi къ dȣпъ а лȣmеi ꙟнтрецi естimацie а лȣi Чiȣне термiнацie поте пъреа фрȣmосъ нȣmai ȣнеi стрiкате iмагiнацie а пеdанцiлорȣ, карii нȣ iаȣ ꙟн консiдерацie, къ „бȣнȣлȣ гȣстȣ“ аре deосебiтъ легiслацie, шi къ лiмбеi лȣi нȣ i се поте фаче аплiкацie de регȣлеле логiчеi; ачеаста dаръ ръmъне ꙟн сеаmа челорȣ фъръ de гȣстȣ, кънi ноi нȣ воmȣ сȣферi de акȣmȣ а нi се mai фаче нооъ о асеmiне обiжdȣiторе iмпȣтацie.

Iспръвindȣ-се ачеастъ окȣпацie кȣ desъвършiтъ ȣmiлiцie пентрȣ а лȣi чiȣне амбiцie, не воmȣ пȣтеа фълi кȣ асiгȣрацie de а фi алiнатȣ трекȣта агiтацie шi ꙟнъdȣшiтȣ орi че поȣъ револȣцie ꙟнчеркатъ de а патронiлорȣ лȣi ексасперацie, прекȣmȣ шi тотȣ оdатъ de а фi мънтȣiтȣ а лiмбеi епȣрацie, армонiосiтацie шi а лiтератȣреi спре а тȣтȣрорȣ бiне сiмцiторiлорȣ естетiчi сȣфлетеаскъ консолацie, а чiȣнiштiлорȣ ꙟнсъ аmаръ mортiфiкацie. Елȣ ꙟнсȣшi, аdекъ неферiчiтȣлȣ Чiȣне — de номенiре абоmiнацiоасъ — къzȣтȣ аша ꙟн обштеаскъ рiдiкȣлiсацie, кȣ каре шi-а ꙟнкеетȣ пелегiȣiта ȣсȣрпацie, ва прiмi пермiсie de а се ретраџе din лiмба ромънеаскъ dȣпъ кȣmȣ а черȣтȣ прiн кȣноскȣта шi вестiта лȣi петiцie, кърiеа i с'а dатȣ грабнiкъ пȣблiкацie, ꙟнаiнте ꙟнсъ de а не desпърцi de елȣ пентрȣ тотȣdеаȣна, воimȣ а-лȣ mai ꙟнтреба фъкъndȣ еаръшi апелацie ла чеа mai ꙟнсеmнатъ аȣторiтате логiкъ, естетiкъ, граmатiкъ шi фiлологiкъ din бърбiерȣлȣ de Севiлла, de нȣ-i сȣнъ кiарȣ шi лȣi ꙟнсȣшi mai фрȣmосȣ шi mai ромънеште de а кънта:

> Плекъцie, прекъцie,
> Цie, цie, цie, цie!
> Арdе-mi-те-ai пе тъцie
> Цie, цie, цie, цie!

Iашi 1855. Цie.

---

*) Dела нацie се поте deдȣче нȣmai нацiалiтацie, шi нȣ нацiоналiтате; чiне вра пе ȣна, требȣе съ воеаскъ шi пе алта.

СȢВЕНIРЕ.

Ваi! о въdȣ кȣm mеdеа ꙟнкъ пе-ал еi патȣ плiн
de сȣспiне!
Ш' окii съi сътȣi de вiацъ кътръ черȣ ꙟi алцiнтiа:
Съ пъреа къ вор съ кате пiнтр' а черȣлȣi лȣmiне
Калеа, ȣnde-ȣн локȣ ферiче пентрȣ dжнса се гътiа!

Прimъверi dоȣе-о възȣсъ некъжindȣсе 'н dȣреpe!
Кȣноштiа к'асале ziле трiстȣ съ сечерȣ de mорmжнтȣ:
Асфелȣ, кжnd оmȣтȣл каdе, сiмте, веdе 'н непльчере
Арборȣл вештжнтȣ'i галбенȣ, къ съ сп8лберъ de вънтȣ!

Ȣнеорi лȣа сперанцъ de пiште ziле mai бȣне,
Шi кȣ гжndȣл съȣ ла вiацъ, фрацет брацеле 'шi
стржнцеа;
Алтеорi веzжnd къ аста нȣ'i dекътȣ о 'ншелъчiȣне,
Се 'нторчеа de ла прiвiреmi, шi din inimъ пльнцеа!

Dаръ кжnd сосi ꙟнфiне чел mоmентȣ, че вiаца кȣртъ,
Кȣ mънiе атȣнчi кȣ ръȣл о biдеmȣ къ съ лȣпта:
Окii сеi desкiчшi кȣ тотȣл ꙟmi da-аdiо чел din ȣрmъ,
Саȣ пъреа къ вор се' mi спȣiе къте кiнȣрi о' нфрȣнта.

Лънгъ патȣ пе прагȣл ȣшеi еȣ шеdеаmȣ ꙟн mеdiтаре!
Шi прiвindȣ л'а еi плеоапе кȣm къdеаȣ спре а mȣрi,
Inimа се рȣпi-а 'н mine! шi ръкнiаmȣ ꙟн desперарe,
Прекȣm цiпъ анiмалȣл, кжnd кȣ ферȣлȣ л'аi ресбi!!

De атȣнчi н'аmȣ mai възȣт'о! De атȣнчеа пентрȣ
mine:
Соареле кȣ-асале раzе веселȣ нȣ mi-а лȣmiнатȣ:
Кънi iȣбiтъ, трiстъ mаmъ не'нчетатȣ пльнгȣ dȣпъ
тiне!
Бȣкȣрiа 'mi, ферiчiреа кȣ-алтъȣ сȣфлетȣ аȣ сбȣрат!!
Iашii. —

Ем. Ковоческȣ, каdет de iнфантерiе.

Реdакторȣ респȣнzъторiȣ
IАКОБȢ МȢРЪШАНȢ.

Edицiȣнеа шi тiпарiȣлȣ лȣi
IОАНЕ ГÖТТ.